

Οι απρόβλεπτες ΗΠΑ και οι αναδυόμενοι ανταγωνιστές

07/Jan/2018 11:14

Από τον **Κώστα Ράπτη**

Ηρευστότητα και οι εντάσεις κρίνεται ότι θα αποτελέσουν το κυριότερο γνώρισμα της διεθνούς σκηνής κατά τη χρονιά που ήρθε, καθώς ο συσχετισμός δυνάμεων ανάμεσα σε μια όλο και λιγότερο προβλέψιμη Αμερική, από τη μια, και τους αναδυόμενους ανταγωνιστές της, από την άλλη, θα κριθεί εκ νέου, με πολλά μέτωπα να συσσωρεύονται ιδίως στην Ασία, από το δυτικό μέχρι το ανατολικό άκρο της.

Συρία: Η πολιτική μάχη

Εάν μέχρι τώρα η κύρια πρόκληση στη Συρία ήταν η προοπτική τερματισμού των εχθροπραξιών, (ενδεχόμενο που δρομολογείται με την ήττα του Ισλαμικού Κράτους και την ακύρωση κάθε ενδεχομένου βίαιης "αλλαγής καθεστώτος" στη Δαμασκό), πλέον το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στους όρους ειρήνευσης και διαμόρφωσης της "επόμενης μέρας".

Κορυφαίοσταθμό αποτελεί η εκπόνηση του νέου Συντάγματος της χώρας, καθώς θα πρέπει να δοθεί απάντηση σε κομβικά ερωτήματα που αφορούν τον ομοσπονδιακό (όπως, εν μέρει, προτείνει η Ρωσία) ή μη χαρακτήρα του κράτους και την εθνική φυσιογνωμία (π.χ., το εάν και σε ποιο βαθμό θα κατοχυρωθεί η αραβική και η ισλαμική ταυτότητα). Ανοιχτό μένει και το ερώτημα που αφορά το πώς θα καλυφθεί το τεράστιο κόστος της ανοικοδόμησης, το οποίο αγγίζει τα 228 δισ. δολάρια, σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΗΕ.

Οι προκλήσεις αφορούν, όμως, και τον ευρύτερο γεωπολιτικό συσχετισμό. Η κατοχύρωση της Ρωσίας ως του βασικού power broker στη συριακή κρίση (με μια προσεκτική τακτική που δεν φοβάται τις τριβές ακόμα και με την πλευρά του Άσαντ) και η εξασφάλιση ενός αναβαθμισμένου ρόλου του Ιράν στην περιοχή υπαγορεύουν στις ΗΠΑ την επιλογή να διατηρήσουν ισχυρή στρατιωτική και πολιτική παρουσία στη βορειοανατολική Συρία καθ' όλη την περίοδο της ανοικοδόμησης. Άλλωστε, η κλιμάκωση της σύγκρουσης στην Υεμένη, όπως και η απόκτηση από το Ισλαμικό Κράτος βάσεων στο Αφγανιστάν δείχνει ότι απέχουμε πολύ από μια συνθήκη πλήρους σταθεροποίησης.

Το Ιράν μετά τις κυρώσεις

Η νέα χρονιά βρίσκει αίφνης το Ιράν αντιμέτωπο με μεγάλες εσωτερικές προκλήσεις. Η αναταραχή που έχει ξεσπάσει από τις 28 Δεκεμβρίου δείχνει να αντανakλά τη δυσαρέσκεια ορισμένων κοινωνικών στρωμάτων για τις φιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές που προκρίνει η μεταρρυθμιστική πτέρυγα του καθεστώτος, περικόπτοντας κοινωνικές παροχές που είχαν καθιερώσει οι συντηρητικοί.

Ουσιαστικά, οι διαδηλώσεις φέρνουν στο προσκήνιο το ανοιχτό ερώτημα για το κοινωνικό και οικονομικό μοντέλο που θα επικρατήσει στην περίοδο μετά τις κυρώσεις. Την ίδια στιγμή, στα μάτια της ιρανικής κυβέρνησης, μοιάζουν και ως προαναγγελία μιας ευρύτερης προσπάθειας αποσταθεροποίησης με δυτική υποστήριξη.

Άλλωστε, η συγκυρία σημαδεύεται από τον νέο γύρο συγκρούσεων γύρω από τη θέση της Τεχεράνης στη διεθνή σκηνή, που ξεκίνησε με αμερικανική πρωτοβουλία, δεδομένης της θέσης της κυβέρνησης Τραμπ ότι το Ιράν αποτελεί απειλή, ιδίως μετά την αναβάθμιση της παρουσίας του όχι μόνο στο Ιράκ, αλλά και στη συριακή κρίση και την πάλη κατά του Ισλαμικού Κράτους. Η πρόθεση του Λευκού Οίκου να υπονομεύσει τη διεθνή συμφωνία του 2015 για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα διακυβεύει την επιστροφή του Ιράν στις διεθνείς αγορές, έστω και εάν προς το παρόν οι υπόλοιπες δυνάμεις (από τις χώρες της Ε.Ε. μέχρι την Κίνα) έχουν διαφοροποιηθεί από την αμερικανική θέση.

Το στοίχημα του διαδόχου στο Ριάντ

Η νέα χρονιά βρίσκει την Αραβική Χερσόνησο με σημαντικές συγκρούσεις ανοιχτές. Ο εμφύλιος πόλεμος στην Υεμένη συνεχίζεται με αμείωτη ένταση, ύστερα και από τον φόνο του πρώην προέδρου Αλί Αμπντουλάχ Σάλεχ, λίγες μέρες μετά την κατάρρευση της συμμαχίας του με τους σιίτες αντάρτες Χούθι. Η κλιμάκωση των επιχειρήσεων του διεθνούς συνασπισμού υπό τη Σαουδική Αραβία δεν είναι δεδομένο ότι θα καταφέρει να κάμψει τους Χούθι, αν και είναι βέβαιο θα επιδεινώσει περαιτέρω την ήδη τεράστια ανθρωπιστική κρίση στην Υεμένη.

Όλα αυτά δεν είναι άσχετα και με τις εξελίξεις στο εσωτερικό του Οίκου των Σαούντ, όπου ο νέος ισχυρός άντρας του βασιλείου, πρίγκιπας διάδοχος Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν, διεκδικεί όχι μόνο τον παραγκωνισμό των λοιπών κλάδων της βασιλικής οικογένειας, αλλά και μια παράτολμη μεταρρύθμιση του οικονομικού μοντέλου της χώρας, καθώς και μian επιθετική ανάσχεση της αυξημένης επιρροής του Ιράν σε όλη την περιοχή, από την Υεμένη, μέχρι, λ.χ., τον Λίβανο.

Η προσωπική του μάχη συνδέεται και με τους αμερικανικούς σχεδιασμούς στην περιοχή, που προκρίνουν την ειδική σχέση με τη Σαουδική Αραβία (έστω και εάν εν μέρει την υπονομεύουν με πρωτοβουλίες όπως η αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας του Ισραήλ). Μένει να φανεί το 2018 ποια κατεύθυνση θα πάρουν οι πρωτοβουλίες αυτές: εάν θα καταφέρουν να τροποποιήσουν τον συσχετισμό ή θα επισκιαστούν από την εσωτερική αστάθεια της Σαουδικής Αραβίας, τόσο σε επίπεδο ηγεσίας όσο και σε επίπεδο οικονομικών προβλημάτων που φέρνει η διατήρηση των τιμών του πετρελαίου σε σχετικά χαμηλά επίπεδα.

Αναζωπύρωση στο Αφγανιστάν

Η αναθέρμανση των πολεμικών συγκρούσεων στο Αφγανιστάν και η κλιμάκωση των αμερικανικών επιχειρήσεων κατά των Ταλιμπάν (που, με τη σειρά τους, έχουν καταφέρει το τελευταίο διάστημα σημαντικά πλήγματα, έχοντας, πέραν όλων των άλλων, αναβαθμίσει και τον εξοπλισμό τους) ήρθε να υπενθυμίσει τις αιματηρές εκκρεμότητες της περιοχής.

Δύο είναι τα στοιχεία που σηματοδοτούν τις μεγάλες προκλήσεις για το 2018 στην πολύπαθη αυτή χώρα.

Το πρώτο αφορά την πορεία που θα πάρει η κλιμάκωση της αντιπαράθεσης ανάμεσα στην κυβέρνηση της Καμπούλ και τους Ταλιμπάν, σε συνάρτηση πάντα με το σύνθετο πλέγμα των γεωπολιτικών ανταγωνισμών στην περιοχή. Οι ΗΠΑ προκρίνουν την κλιμάκωση των στρατιωτικών επιχειρήσεων για να αντιστρέψουν το στρατηγικό πλεονέκτημα των Ταλιμπάν, ενώ άλλες δυνάμεις, όπως η Κίνα, η Ρωσία και το Πακιστάν, φέρονται να προκρίνουν τη λογική του διαλόγου και της αναζήτησης πολιτικής λύσης.

Το δεύτερο αφορά το ότι πληθαίνουν οι ενδείξεις πως το Αφγανιστάν γίνεται (και με αμερικανική ανοχή) βάση ανασυγκρότησης του Ισλαμικού Κράτους, γεγονός που γεννά το ερώτημα για τυχόν στροφή του προσανατολισμού του προς την Κεντρική Ασία. Κάτι τέτοιο προφανώς αυξάνει σε Πεκίνο και Μόσχα την ανησυχία, αλλά και τη διάθεση πολιτικής παρέμβασης στα πράγματα της περιοχής (πρβ. ενδεικτικά την πρόσφατη συνάντηση κορυφής Κίνας - Πακιστάν - Αφγανιστάν).

Η Ρωσία υπό πίεση

Η απόφαση του Αμερικανού προέδρου να επιτρέψει την πώληση βαρέος αμυντικού οπλισμού στην Ουκρανία σηματοδοτεί τη "διάβαση του Ρουβίκωνα" στις αμερικανορωσικές σχέσεις. Ειδικότερα, δόθηκε η άδεια για την απόκτηση από τις ουκρανικές ένοπλες δυνάμεις οπλισμού και πυρομαχικών για ελεύθερους σκοπευτές αξίας 41,5 εκατομμυρίων δολαρίων. Η απόφαση αφενός ανοίγει τον δρόμο για την απόκτηση και επιπλέον αμερικανικού οπλισμού από την Ουκρανία, αλλά και ενθαρρύνει πολιτικά τυχόν σχέδια του Κιέβου για νέα μεγάλη στρατιωτική επιχείρηση εναντίον των περιοχών της ανατολικής Ουκρανίας που τελούν υπό τον έλεγχο των φιλορώσων αυτονομιστών. Μια τέτοια επιχείρηση αυτήν τη φορά θα εμπλέξει περισσότερο και τις ίδιες τις ΗΠΑ, καθώς η πώληση οπλισμού συνοδεύεται αναγκαστικά και από την αποστολή εκπαιδευτών για τον χειρισμό τους.

Ούτως ή άλλως, με τον Βλαντιμίρ Πούτιν να ετοιμάζεται να επανεκλεγεί στην προεδρία της Ρωσίας για άλλα έξι χρόνια, μένει να δούμε εάν οι ΗΠΑ επιλέγουν μια κατεύθυνση συνολικής κλιμάκωσης της αντιπαράθεσης σε όλα τα πεδία. Δεν είναι τυχαίο ότι πυκνώνουν οι "ψίθυροι" ότι προετοιμάζεται νέος γύρος κυρώσεων κατά της Ρωσίας, αυτήν τη φορά με κεντρική αιχμή την προσπάθεια να αποκοπούν οι ρωσικές τράπεζες από το διεθνές σύστημα εκκαθάρισης τραπεζικών συναλλαγών SWIFT.

Κρίσιμη χρονιά για τον Ερντογάν

Το 2018 είναι για την Τουρκία, και προσωπικά για τον Ταγίπ Ερντογάν, η κρίσιμη χρονιά της

προετοιμασίας των βουλευτικών και προεδρικών του 2019, των πρώτων ύστερα από την αναθεώρηση του Συντάγματος. Αυτό θέτει και τον ορίζοντα για να υλοποιήσει επιτυχώς ο Τούρκος πρόεδρος την περίπλοκη ακροβασία στην οποία έχει επιδοθεί στη διεθνή σκηνή.

Η αναγκαστική συνεργασία με τη Ρωσία, που δεν περιορίστηκε στην από κοινού διαχείριση της κρίσης της Συρίας, αλλά επεκτάθηκε και στην πρωτοφανή για χώρα του NATO αγορά ρωσικών συστημάτων S-400, εξακολουθεί να δοκιμάζεται στον βαθμό που η Μόσχα επιμένει στην πάγια αντίληψή της για μια πολιτική ισορροπιών "της επόμενης μέρας", όπως αυτή αποτυπώνεται και στην πρόσκληση των Κούρδων του PYD στο επικείμενο Εθνικό Συριακό Φόρουμ στο Σότσι.

Την ίδια στιγμή, πάντως, ο Ερντογάν δοκιμάζει τη βελτίωση των σχέσεών του με το έτερο μέτωπο: τόσο τη Σαουδική Αραβία (εξού και η τηλεφωνική επικοινωνία του με τον βασιλιά Σαλμάν) όσο και με τη Γερμανία ή με τις ΗΠΑ, οι οποίες, διόλου τυχαία, μόλις αποφάσισαν να αρχίσουν να εκδίδουν ξανά βίζες σε Τούρκους πολίτες. Ωστόσο, το μεγάλο "αγκάθι" της ανοιχτής στήριξης των ΗΠΑ στο κουρδικό στοιχείο παραμένει, ενώ η εν εξελίξει "δίκη Ζαράμπ" σε αμερικανικό δικαστήριο χρησιμεύει για την άσκηση προσωπικής πίεσης στον Ερντογάν.

Πέραντων ανοιχτών γεωπολιτικών ζητημάτων, το κατεξοχήν αναπάντητο ερώτημα είναι η ευστάθεια της τουρκικής οικονομίας και η συνέχιση ή μη της τρέχουσας αναπτυξιακής δυναμικής, που σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από και τις διαρκείς ροές "ζεστού χρήματος" π.χ. από τις χώρες του Περσικού Κόλπου. Τυχόν απρόοπτα σε αυτόν τον τομέα κινδυνεύουν, ακριβώς αυτή την ευαίσθητη χρονιά, να επηρεάσουν και τις πολιτικές και εκλογικές εξελίξεις.

Ο Σι Τζινπίνγκ μετά τη στέψη

Το 2017, χρονιά του ανά πενταετία τακτικού συνεδρίου του Κομμουνιστικού Κόμματος Κίνας, σημαδεύτηκε από τη συμπερίληψη της "σκέψης Σι Τζινπίνγκ" στο κομματικό καταστατικό – υπό τύπον συμβολικής αποτύπωσης της τεράστιας εξουσίας που έχει συγκεντρώσει ο Κινέζος ηγέτης. Στο εξωτερικό, η περσινή ήταν η χρονιά στην οποία ο Σι Τζινπίνγκ διεκδίκησε, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο πρόσφατο ηγέτη της Κίνας, αναβαθμισμένη διεθνή παρουσία (με κορυφαία στιγμή την εμφάνισή του στο Φόρουμ του Νταβός), αναλαμβάνοντας, μάλιστα, και τον ρόλο του εγγυητή της παγκοσμιοποίησης έναντι των παλινοδιών της νέας αμερικανικής κυβέρνησης.

Ωστόσο, η νέα χρονιά φέρνει πολλές και ανοιχτές προκλήσεις. Η αντιπαράθεση γύρω από το καθεστώς της Νότιας Σινικής Θάλασσας τείνει να μετατρέψει την περιοχή σε μόνιμη εστία έντασης: Η Κίνα θεωρεί ότι δικαιωματικά διαθέτει αυξημένο ρόλο, όμως με αυτό δεν συμφωνούν ούτε άλλες χώρες της περιοχής (που, ωστόσο, δεν θέλουν να διακυβεύσουν τις οικονομικές τους σχέσεις με την Κίνα) ούτε οι ΗΠΑ, που ούτως ή άλλως εργάζονται στη διαμόρφωση ενός ανταγωνιστικού άξονα στην Ασία με την Ιαπωνία και την Ινδία.

Παράλληλα, η Κίνα καλείται να αντιμετωπίσει και αυτή το ερώτημα της ισλαμιστικής τρομοκρατίας, που το συναντά είτε στους νέους "δρόμους του μεταξιού" είτε στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας με τις οποίες αναβαθμίζει τις σχέσεις της. Και σε όλα αυτά προστίθεται το ερώτημα της οικονομίας, καθώς, παρά τη διατήρηση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, η πρόκληση της αποφυγής

υπερθέρμανσης παραμένει.

Ο Κιμ και το "κουμπί"

Ηκορεατική κρίση κυριάρχησε στο διεθνές στερέωμα εντός του 2017, αφότου η Πιονγκγιάνγκ επιτάχυνε το πυρηνικό της πρόγραμμα μέσα από επανειλημμένες δοκιμές (διηπειρωτικών υποτίθεται) βαλλιστικών πυραύλων που, ακόμα και εάν δεν φτάνουν απαραίτητως τις ΗΠΑ προς το παρόν, σίγουρα μπορούν να πλήξουν την Ιαπωνία και την αμερικανική βάση του Γκουάμ.

Δεδομένου ότι οι ιδιαίτερα αυστηρές διεθνείς κυρώσεις που έχουν επιβληθεί δεν έχουν μέχρι τώρα δείξει να πτοούν το βορειοκορεατικό καθεστώς, και στον βαθμό που Κίνα και Ρωσία δεν προτίθενται να διακόψουν πλήρως τις όποιες οικονομικές σχέσεις διατηρούν με την Πιονγκγιάνγκ, είναι ανοιχτό το ερώτημα αν οι ΗΠΑ θα κλιμακώσουν τη στρατιωτική επιθετικότητά τους. Το να πετύχει η Βόρεια Κορέα τον στόχο της, που είναι να κατοχυρώσει τη θέση της στο πυρηνικό "κλαμπ", μπορεί να δημιουργήσει αρνητικό προηγούμενο σε έναν κόσμο όλο και πιο ασταθή.

Μια επιθετική αμερικανική κίνηση, παρότι έχει εξαγγελθεί σε φραστικό επίπεδο και έχει υποστηριχθεί συμβολικά με στρατιωτικά γυμνάσια και επιδείξεις αεροπορικής ισχύος, παραμένει αμφίβολο κατά πόσον θα μπορέσει να υποστηριχθεί παραπέρα, ιδίως από τη στιγμή που πρώτη παράπλευρη απώλεια θα είναι η ίδια η Νότια Κορέα, με μεγάλες απώλειες, πρώτα και κύρια στην πρωτεύουσα Σεούλ.

Από την άλλη πλευρά, η αποδοχή μιας τακτικής σαν και αυτής που προτείνουν Ρωσία και Κίνα, δηλαδή του "διπλού παγώματος" των δοκιμών πυραύλων και των στρατιωτικών γυμνασίων, φαντάζει στην αμερικανική πλευρά ως υπερβολική υποχώρηση.

[Διαβάστε το άρθρο στο Capital.gr](#)